

**SYSTÉM
PORADENSTVA
A PREVENČIE**

**PODPORNÁ ÚROVEŇ
1. STUPŇA**

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

PODPORNÁ ÚROVEŇ 1. STUPŇA

KRÁTKA CHARAKTERISTIKA STUPŇA PODPORY:

Podpornou úrovňou prvého stupňa rozumieme univerzálnu preventívno-výchovnú činnosť, ktorá sa poskytuje všetkým deťom a žiakom ako súčasť výchovno-vzdelávacej činnosti. Cieľom je zabezpečiť optimálne podmienky pre sociálno-emocionálny, kognitívny a osobnostný rozvoj dieťaťa/žiaka. Prostredníctvom úpravy obsahu, foriem a metód sa univerzálne preventívne aktivity a princípy implementujú do výchovy a vzdelávania, ktoré pričom sa zameriavajú na budovanie pozitívnej klímy a zdravých vzťahov v triede, nenásilnej vzájomnej komunikácie pocitov a potrieb, riešenie žiackych konfliktov, sledovanie pokroku detí/žiakov, udržiavanie motivácie, rozvoj prosociálneho správania a empatie, kongruencie, kariérového poradenstva. Realizuje ju v triede každý pedagogický zamestnanec (ďalej len "PZ") aktívnou spoluprácou so školským podporným tímom (ďalej len "ŠPT"), školským špeciálnym pedagógom alebo odborným zamestnancom (ďalej len "OZ") školy, v kooperácii so zákonným zástupcom (ďalej len "ZZ") dieťaťa/žiaka. Podpora sa včlení a dokumentuje v školskom vzdelávacom programe školy a vyplýva z vízie školy.

KOMU – Cieľová skupina:

Podpora 1. stupňa je adresovaná všetkým deťom/žiakom v materskej škole (ďalej len „MŠ”), v základnej škole a strednej škole (ďalej len „ZŠ a SŠ”).

KDE – Prostredie poskytovanej podpory:

Podpora sa poskytuje v MŠ, ZŠ a SŠ. Odohráva sa priebežne, v každodennom kontakte s deťmi/žiakmi v MŠ, ZŠ a SŠ a v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach: školský klub detí, centrum voľného času, školský internát.

KTO – Kto poskytuje podporu:

Všetci realizátori (aktéri) podpory pracujú spoločne na dosiahnutí optimálnych podmienok pre dieťa/žiaka v rámci všetkých kompetencií, zodpovedností a možností, ktoré majú k dispozícii. Cieľom spolupráce a podpory zúčastnených aktérov je zabezpečiť dieťaťu/žiakovi plnohodnotný život v rámci jeho jedinečnosti/individuality/osobitosti.

Podporu 1. stupňa realizuje PZ s podporou OZ školy alebo ŠPT.

Podpornú úroveň 1. stupňa poskytujú všetci PZ v súlade s profesijným štandardom a svojím zaradením do príslušného kariérového stupňa.

ČO – Poskytované činnosti:

Východiskom podpory 1. stupňa je komplexná pedagogická diagnostika zameraná na všetky aspekty celostného rozvoja dieťaťa/žiaka v súlade s profesijným štandardom (potreby v oblasti

učenia, identifikácia talentov, nadania, ťažkostí vo vzdelávaní, sociálne a rodinné vzťahy, situácia detí/ žiakov, klíma v triede atď.).

Pedagogická diagnostika predstavuje dôležitý vstupný údaj pre všetkých aktérov, ktorí vstupujú do výchovy, vzdelávania a zabezpečovania podpory pre dieťa/žiaka. Je jedným z východísk pri nastavovaní čípodpornej úrovne na všetkých piatich stupňoch.

Podľa výstupov z pedagogickej diagnostiky prispôsobuje učiteľ výchovno-vzdelávaciu činnosť každému dieťaťu/žiakovi tak, aby podporovala jeho celkový rozvoj a zohľadňovala jeho individuálne potreby, silné a slabé stránky. Spolupracuje pri tom so samotným dieťaťom/žiakom, pedagogickým asistentom, školským podporným tímom a ZZ dieťaťa/žiaka.

Pre všetky deti/žiakov sa realizujú preventívno-výchovné aktivity, napr. v oblasti prevencie rizikového správania a sociálno-patologických javov, a aktivity kariérového poradenstva, kariérovej výchovy a prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky. Realizujú sa tiež programy na podporu inkluzívneho vzdelávacieho prostredia a kultúry školy, telesného a duševného zdravia detí a žiakov.

Koordinácia činností:

Činnosti podpornej úrovne 1. stupňa sa poskytujú všetkým deťom/žiakom v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti, t. j. v čase školského vyučovania.

V prípade, že činnosti podpornej úrovne 1. stupňa nie sú dostatočné pre dieťa/žiaka, osoby zodpovedné za poskytovanie podpory na tomto stupni navrhnu zapojiť do podpory dieťaťa/žiaka podpornú úroveň druhého stupňa, resp. 3., 4., 5. stupňa podpory (podmienky zapojenia dieťaťa/ žiaka do každého z týchto stupňov sa definujú pre každý stupeň samostatne v príslušných dokumentoch).

Podporná úroveň na 1. stupni sa naďalej poskytuje deťom/žiakom, ktorí dostávajú podporu na niektorom z vyšších stupňov podpory. V takom prípade sa podporná úroveň na 1. stupni realizuje na základe konzultácií, metodického usmernenia a spolupráce s osobami zodpovedajúcimi za podporu na týchto vyšších stupňoch. Zodpovednosť je stanovená primárne na triedneho učiteľa na podpornej úrovni 1. stupňa. Triedny učiteľ sa v prípade potreby radí s členmi ŠPT, príp. OZ, v ktorého starostlivosti je dieťa/žiak (ak nie je ŠPT prítomný).

Prepojenie na vyšší stupeň podpory:

V prípade, že podpora na 1. stupni nie je postačujúca (napr. ak má žiak napriek vhodnej úprave metód, foriem a obsahu vzdelávania naďalej nedostatočný prospech), triedny učiteľ, pedagogický asistent s podporou ŠPT navrhne, aby sa danému žiakovi poskytovala podpora na 2. stupni.

Podpora na 1. stupni sa pritom danému dieťaťu/žiakovi poskytuje aj naďalej, aj keď sa do podpory zapájajú aj ďalšie úrovne podpory, pričom sa podpora na 1. stupni prispôsobuje individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka na základe spolupráce a usmernenia príslušných úrovní systému poradenstva a prevencie.

Triedny učiteľ/učiteľ

Triedny učiteľ/učiteľ je kľúčovým pilierom 1. stupňa podpornej úrovne. Počas výchovno-vzdelávacej činnosti primárne zodpovedá za koordináciu činnosti na podporu budovania pozitívnej klímy triedy, riešenie detských/žiackych konfliktov, vytváranie zdravých vzťahov, identifikáciu potrieb, prekážok a rizík, tiež hľadanie zdrojov na/a ich skoré riešenie. Tieto činnosti realizuje v spolupráci s pedagogickým asistentom, vychovávateľom, ostatnými PZ, ktorí pôsobia v triede a ZZ detí. PZ vykonáva činnosti podpornej úrovne 1. stupňa, ktoré zahŕňajú pedagogickú diagnostiku, pedagogickú intervenciu, výchovné poradenstvo, kariérové poradenstvo, rozvoj inkluzívneho vzdelávania a prevenciu. Každý PZ informuje o realizovaných činnostiach triedneho učiteľa a ten v prípade potreby modifikuje nastavenú podporu. Podpora zohľadňuje potreby a prekážky dieťaťa/žiaka a realizuje sa formou jednoduchých úprav metód a foriem vzdelávania v školskej i domácej príprave. Podpora sa poskytuje každému dieťaťu/žiakovi, ktoré/ktorý si to na základe pedagogickej diagnostiky bude vyžadovať.

Učiteľ zodpovedá za úpravu metód, foriem a obsahu vzdelávania. V prípade, že dieťa/žiak dostáva súčasne podporu na 2., 3., 4. alebo 5. stupni, učiteľ prispôsobuje metódy, formy a obsah vzdelávania v spolupráci a na základe metodického usmerňovania týchto stupňov podporných úrovní (proces metodického usmerňovania sa v týchto prípadoch špecifikuje v charakteristikách podpornej úrovne každého stupňa samostatne).

Pedagogický asistent

Pedagogický asistent podľa požiadaviek učiteľa, vychovávateľa alebo majstra odbornej výchovy a v spolupráci s odbornými zamestnancami vytvára rovnosť príležitostí vo výchove a vzdelávaní, pomáha dieťaťu/žiakovi alebo skupine detí/žiakov pri prekonávaní architektonických, informačných, jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér.

Pedagogický asistent v spolupráci s učiteľom, vychovávateľom, majstrom odbornej výchovy a OZ školy sa podieľa na prezenčnej i dištančnej výchovno-vzdelávacej činnosti, tiež na zlepšovaní klímy v triede, tvorí s učiteľom vyučovacie stratégie a v spolupráci s ním tvorí edukačné materiály. Počas výchovno-vzdelávacej činnosti je podporou pre všetky deti/žiakov, ktorí to v danom momente vyžadujú. Pomáha porozumieť a individualizovať ciele a spolupracovať pri diferencovaní úloh a edukačného materiálu s ohľadom na potreby každého jedného dieťaťa/žiaka v triede. Pomáha deťom/žiakom pri plnení zadaných úloh. Môže vytvárať priestor pre učiteľa na vysvetlenie a objasnenie zadaní jednotlivým deťom/žiakom. Podľa inštrukcií či zadaní učiteľa sa podieľa na výchovno-vzdelávacej činnosti ostatných detí/žiakov.

Výchovný poradca

Výchovný poradca vykonáva odbornú pedagogickú, metodickú a informačnú pomoc žiakom, PZ a ZZ, najmä v oblasti výchovy a vzdelávania. Výchovný poradca plní úlohy výchovného po-

radenstva v osobnostnom, vzdelávacom a profesijnom rozvoji žiaka. Svoju kariérovú pozíciu vykonáva ako súčasť svojej pedagogickej činnosti. Dôležitou je úzka spolupráca výchovných poradcov s triednymi učiteľmi s cieľom zjednotenia informačnej, diagnostickej a konzultačnej činnosti triednych učiteľov (napr. prednášky vzdelávacieho charakteru, semináre zamerané na praktické využitie teoretických poznatkov, besedy s odborníkmi, písomné inštrukcie, skupinové rozhovory a individuálne konzultácie zamerané na riešenie problémov. Súčasťou jeho činnosti sú pedagogická diagnostika, postupy individuálneho a skupinového poradenstva.

Výchovný poradca vykonáva činnosti výchovného poradenstva prostredníctvom informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a ďalších súvisiacich činností a sprostredkúva odbornú terapeuticko-výchovnú činnosť.

Vychovávateľ

Vychovávateľ aplikuje základné pedagogické a psychologické zákonitosti výchovno-vzdelávacej činnosti a tieto využíva pri riešení odborných, metodických a didaktických problémov žiakov. Realizuje výchovné a vzdelávacie programy v konkrétnych skupinách žiakov, vedie žiacke skupiny vo vzťahu k pedagogickým zámerom príslušných inštitúcií a organizácií. Aktívne participuje na vzdelávacej a výchovnej činnosti žiakov pred/po vyučovaní, úzko spolupracuje s triednym učiteľom, pedagogickým asistentom, členmi školského podporného tímu pri plánovaní svojej výchovno-vzdelávacej činnosti, ako aj preventívno-výchovnej činnosti.

Kariérový poradca

Kariérový poradca alebo osoba poverená výkonom činností kariérového poradcu (napr. výchovný poradca, školský poradca, školský psychológ, školský špeciálny pedagóg) pomáha a podporuje učiteľov v implementovaní kariérovej výchovy¹ a kariérových tém² do školského vzdelávacieho programu ŠkVP. *(Odporúčame obsadenie špecializovanej kariérovej pozície*

¹ **Kariérová výchova** je neoddeliteľnou súčasťou preventívno-výchovnej činnosti v KP. Zameriava sa na rozvoj vedomostí, zručností, postojov a získavanie pracovných skúseností a návykov detí/žiakov prostredníctvom plánovaného programu prepájania skúseností učenia v škole s prácou.

Viac tu: [Zmeny v kariérovom poradenstve v systéme regionálneho školstva od 1.9.2019](#): „Na základe § 135a ods. 1 a 2 školského zákona sa bude činnosť kariérového poradenstva zameriavať v rámci škôl a školských zariadení (materská škola, základná škola, gymnázium, stredná odborná škola, stredná športová škola, škola umeleckého priemyslu, konzervatórium, školský internát, diagnostické centrum, reedukačné centrum, liečebno-výchovné sanatórium) na výkon výchovnej, poradenskej a informačnej činnosti.“

Cieľom kariérovej výchovy je, aby sa deti/žiaci naučili vnímať zmysluplnosť práce vo svojom živote a získali k nej postoj ako k dôležitej súčasť plnohodnotného a uspokojivého života. Kariérová výchova sa zameriava aj na odbúravanie predsudkov a stereotypov a na sociálno-emocionálne posilňovanie detí/žiakov, aby sa dokázali v živote slobodne rozhodovať. Realizácia kariérovej výchovy v škole prebieha priamo, v rámci bežnej výučby jednotlivých predmetov a aj v mimoškolských aktivitách. Na realizácii kariérovej výchovy a kariérového poradenstva (KVaKP) sa okrem OZ/PZ povereného výkonom činností kariérového poradcu na škole podieľajú aj iní PZ/OZ školy (napr. triedni učitelia a pod.).

² **Kariérový poradca** sa zameriava predovšetkým na rôzne oblasti rozvoja zručností pre riadenie kariéry detí/žiakov, rozvoja ich životných a sociálno-emocionálnych zručností, napr.: objavovanie samého seba a sebapoznávanie, uvedomenie si a rozvíjanie svojich silných stránok, záujmov a hodnôt, schopnosť uvedomovať si svoje vlastné pocity a vedieť ich zvládať, schopnosť reflexie a sebareflexie, pripravenosť na zmenu a vedieť na ňu reagovať, schopnosť vyrovnávať sa sám so sebou, s rôznymi životnými výzvami a nárokmi života a spoločnosti, v ktorej žije, schopnosť vychádzať s inými ľuďmi, budovať vzťahy a prejavovať empatiu, schopnosť stanoviť si realistické ciele a vedieť ich uskutočňovať.

kariérového poradcu v škole aj v zmysle odporúčaní uvedených v *Návrhu koncepčného riešenia výchovného a kariérového poradenstva: [Návrh koncepčného riešenia výchovného a kariérového poradenstva](#)*).

V spolupráci s učiteľmi vytvára plán kariérovej výchovy a kariérového poradenstva (ďalej len „KVaKP“) pre každý ročník vzdelávania, koordinuje ho, vyhodnocuje a navrhuje zmeny. Podporuje PZ v implementácii KVaKP do každej triedy a do jednotlivých vyučovacích predmetov. Plán KVaKP obsahuje najmä: preventívno-výchovné činnosti, programy rozvoja zručností potrebných na riadenie kariéry, na podporu zvládania prechodových (tranzitívnych) období, preventívne programy zamerané proti obchodovaniu s ľuďmi (zneužívanie pracovnej sily) a pod. Kariérový poradca tiež získava, spracúva, zabezpečuje a koordinuje informácie týkajúce sa KVaKP (napr. o možnostiach štúdia, zamestnanosti, trendoch na trhu práce, požadovaných zručnostiach a pod.).

Školský podporný tím

ŠPT, ak je na škole, primárne zodpovedá za nastavovanie a realizáciu stratégií na podporu celostného rozvoja detí/žiacov vrátane preventívnych programov, aktivít na podporu PZ školy, na podporu inkluzívneho rozvoja školy, KVaKP, výchovného poradenstva. Tieto činnosti vykonáva ŠPT v úzkej spolupráci s PZ, vedúcimi PZ školy, deťmi a žiakmi, ZZ detí a širšou komunitou školy (napr. zriaďovateľ, komunitné centrum).

ŠPT predstavuje funkčné prepojenie medzi 1. a 2. stupňom podpornej úrovne na úrovni školy a v prípade potreby zabezpečuje aj prepojenie so zariadeniami poradenstva a prevencie (ďalej ZPP) na 3., 4. a 5. stupni podpornej úrovne.

Členovia ŠPT poskytujú žiakom, rodičom a učiteľom najmä: intervencie a reflexie so žiakom/žiakmi, učiteľmi, rodičmi po konflikte alebo ťaživej situácii, mediáciu a podporu spolupráce rodiča a učiteľa, kariérne poradenstvo žiakom a rodičom, preventívne programy triedach, depistáže, besedy, diskusie a vzdelávania, účasť na rodičovských združeniach, poradenstvo a podporu PZ pri implementácii úprav obsahu, foriem a metód práce v triedach na podporu všetkých detí/žiacov a i.

RÁMCOVÝ POPIS ČINNOSTÍ NA PODPORNEJ ÚROVNI 1. STUPŇA

Realizátor / Kto	Popis činností podľa § 131 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z.	
Triedny učiteľ /učiteľ	Pedagogická diagnostika	<p>Na podpornej úrovni 1. stupňa sa pedagogická diagnostika zameriava na tieto zložky:</p> <p>obsahovú, t. j. zisťovanie dosiahnutej úrovne vedomostí, zručností a návykov, procesuálnu, t. j. proces výchovy a vzdelávania a jeho vplyv na dieťa/žiaka.</p> <p>Pri posudzovaní potrieb dieťaťa/žiaka môže učiteľ v spolupráci s triednym učiteľom realizovať pedagogickú diagnostiku úrovne psychických funkcií, ktoré podmieňujú osvojovanie vedomostí a zručností. Tieto údaje dopĺňa anamnestickými údajmi o dieťati/žiakovi, údajmi o rodine.</p> <p>Na základe analýzy a syntézy získaných poznatkov sú vyvodzované závery, ktoré sú východiskom na plánovanie ďalších krokov. Učiteľ sleduje nielen výsledok, ale tiež samotný proces. Posudzuje predovšetkým pozitívne momenty vo vývine dieťaťa/žiaka, ktoré sa stávajú východiskom jeho ďalšieho pôsobenia, zaznamenáva aj negatívne momenty.</p>
	Preventívno-výchovná činnosť	<p>Univerzálne preventívno-výchovne aktivity a metódy rôzneho charakteru (napr. informatívneho, zážitkového, ktoré sa zameriavajú na rôzne oblasti prevencie rizikového správania, prevencie školských a výchovných problémov, na posilnenie úspešnej adaptácie detí/žiakov na školu, rozvoj zručností pre riadenie kariéry a iné., realizujú sa priebežne počas školského roka na základe vopred stanoveného plánu, ktorý je súčasťou ŠkVP (napr. ranné kruhy, reflexia a facilitácia, kooperatívne učenie, peer to peer, spätná väzba, sebahodnotenie, mediácia a pod.)</p> <p>V prípade potreby triedny učiteľ môže požiadať ŠPT o realizáciu preventívnej aktivity v konkrétnej triede, aktívne spolupracuje s PZ/OZ a ZZ.</p>
	Vyhodnotenie účinnosti podporných opatrení	<p>Dôvody na prechod do podpornej úrovne 2. stupňa:</p> <p>Po uskutočnení všetkých opatrení, triednym učiteľom/učiteľom zameraných na predchádzanie či reagovanie na vzniknuté potreby alebo prekážky dieťaťa/žiaka a následným vyhodnotením ich účinnosti prechádza dieťa/žiak do podpornej úrovne 2. stupňa.</p>
Školský podporný tím	Konzultačná činnosť	<ul style="list-style-type: none"> - Bežná práca a podpora PZ na hodine i cez prestávky, riešenie problémov s triednymi učiteľmi, komunikácia so ZZ. - Podpora triedneho učiteľa/učiteľa, aby dokázal bežné problémy a konflikty riešiť so žiakmi sám, alebo dlhodobé preventívne aktivity, ktoré zamedzia rozvinutiu psychosociálnych problémov u žiakov. - Činnosť ŠPT by mala byť smerovaná najmä k podpore a spolupráci s PZ, aby títo postupne dokázali sami zabezpečiť podporu žiakom v triedach počas bežného vyučovania, aby dokázali upravovať metódy práce tak, aby lepšie zodpovedali podpore a rozvoja žiakov, ich sebareflexii, zodpovednosti a spolupráce. - V rámci konzultačnej činnosti poskytujú členovia ŠPT podporu aj vedúcim zamestnancom školy pri nastavovaní systému - pravidiel žiakov, školského poriadku, ŠkVP, systému hodnotenia žiakov i učiteľov, pracovného poriadku i smerníc, môžu pomáhať i pri výberových konaniach a i.

Realizátor / Kto	Popis činností podľa § 131 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z.	
Školský podporný tím	Preventívno-výchovná činnosť	<ul style="list-style-type: none"> - Preventívno-výchovné aktivity s triedami za aktívnej účasti triedneho učiteľa/učiteľa. - Ide napr. o celoročné preventívne programy - napr. ranné kruhy, prevencie rizikového správania, školské sústredenia, školy v prírode, programy kariérového poradenstva a pod. <p>Tieto aktivity realizujú učitelia v spolupráci alebo s podporou členov ŠPT a externých subjektov.</p>
Kariérový poradca	Posudzovanie kariérového vývinu	Kariérový poradca v spolupráci s triednymi učiteľmi identifikuje silné stránky žiakov a ich potenciál, odchýlky v školskom výkone, motiváciu, záujmy, hodnoty, motoriku, tvorivosť, komunikačné zručnosti, sociálne zručnosti a kompetencie, osobnostnú charakteristiku, postavenie v kolektíve, pracovnú samostatnosť a pod. Využíva rôzne metódy kariérového poradenstva.
	Konzultačná činnosť	Kariérový poradca je členom ŠPT. Činnosť ŠPT smeruje najmä k podpore a spolupráci s učiteľmi, aby postupne dokázali sami zabezpečiť podporu žiakom v triedach počas bežného vyučovania. Kariérový poradca v rámci podpornej úrovne 1. stupňa poskytuje konzultácie zamerané na podporu realizácie preventívno-výchovných aktivít a metód rôzneho charakteru z plánu KVaKP. Realizácia daných aktivít v rámci podpornej úrovne 1. stupňa je v kompetencii triedneho učiteľa/učiteľa/pedagogického asistenta/vychovávateľa, ktorý v triede vykonáva pracovnú činnosť.
	Preventívno-výchovná činnosť	<p>V každej ZŠ a SŠ sa odporúča vypracovať vlastný plán KVaKP.</p> <p>Návrh aktivít, ktoré je možné realizovať v rámci preventívno-výchovných aktivít:</p> <p><u>Materská škola:</u> nižšie uvedené aktivity pre ZŠ a SŠ adaptované pre vek dieťaťa v MŠ</p> <p><u>Základná škola, stredná škola:</u> SWOT, motivačné prednášky (zamerané nielen na samotné pracovné činnosti, ale aj na morálne a etické rozmery práce, vzory pre prekonávanie prekážok, odhodlanie, atď.), exkurzie (jasne plánované aj s reflexiami po realizácii exkurzii), aktivity zamerané na seba-poznávanie, uvedomenie si a rozvíjanie svojich silných stránok, záujmov a hodnôt, schopnosť uvedomovať si svoje vlastné pocity a vedieť ich zvládať, schopnosť reflexie a sebareflexie, pripravenosť na zmenu a vedieť na ňu reagovať, schopnosť vyrovnávať sa sám so sebou, s rôznymi životnými výzvami a nárokmi života a spoločnosti, v ktorej žije, schopnosť vychádzať s inými ľuďmi, budovať vzťahy a prejavovať empatiu, schopnosť stanoviť si realistické ciele a vedieť ich uskutočňovať.</p> <p>Výstup: Záverečná správa kariérového poradcu na konci školského roku obsahuje (vypracovaná v súčinnosti s triednymi učiteľmi):</p> <p>a) realizované preventívne aktivity a programy z KVaKP v jednotlivých ročníkoch a</p> <p>b) súhrnný prehľad individuálneho kariérového poradenstva.</p>

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY